

Rutiner

Datum
2024-11-25

Diarienummer
3.5.18-18891/2024

Parametrar för prioritering av marknadstillträdesärenden för livsmedel- och jordbruksvaror

Bakgrund och syfte

I vår gemensamma inriktning och målsättning utifrån Livsmedelsstrategins intentioner strävar Livsmedelsverket och Jordbruksverket (hädanefter kallat myndigheterna) efter att på bästa sätt optimera sin verksamhet för att kunna öppna fler exportmarknader. Inom ramen för projektet ”Samverkansforum för marknadstillträdesfrågor” hölls i mars 2019 ett arbetsgruppsmöte mellan företrädare för Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Kommerskollegium, Näringsdepartementet, Business Sweden och LRF som helt tillägnades prioriteringsfrågan. Mötet resulterade i att en ny rutin togs fram av Livsmedelsverket i januari 2020 med kriterier för att prioritera ansökningar om att öppna exportmarknader för livsmedel i länder utanför EU. Syftet var att hitta ett förutsägbart och transparent sätt att prioritera ärenden mellan varandra utifrån ett antal fastställda kriterier som är kända och accepterade av såväl myndigheter som berörda företag och branschorganisationer. Företag och branschorganisationer fick då en bättre inblick och delaktighet i processen för att öppna nya tredjelandsmarknader. Tanken var och är att både myndigheter och branschorganisationer i det kortsiktiga och långsiktiga strategiska prioriteringsarbetet, i fortsättningen skulle använda dessa parametrar vid prioritering av olika ärenden för att öppna nya marknader. Detta leder till en mer optimal användning av resurser, skapar stabila och långsiktiga förutsättningar för både arbetet med att öppna nya exportmarknader och insatserna för att hålla igång den export som redan pågår. Under 2024 har prioriteringsparametrarna utvärderats och en ny, enklare version för företag och bransch, beslutades i november. I den nya versionen har ambitionen bl. a. varit att minska den administrativa bördan och förenkla för företagen.

Prioriteringsprocess för att öppna nya tredjelandsmarknader för livsmedel- och jordbruksvaror

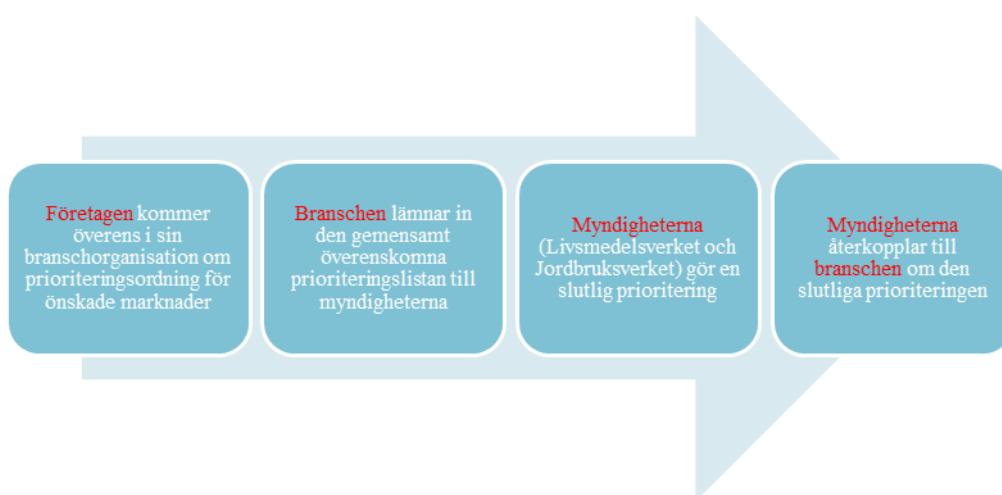
Prioriteringsprocessen för branschorganisationer, samt företag som inte ingår i någon branschorganisation, sker i följande steg:

1. Varje enskilt företag, oberoende av medlemskap i en branschorganisation, ansöker elektroniskt till centralt behörig myndighet (Livsmedelsverket¹ eller Jordbruksverket²) för export av en viss produkt till en ny marknad. En ansökan behöver göras när det krävs en förhandling på myndighetsnivå mellan Sverige och ett tredjeland för att få önskad export godkänd av tredjelandet.

¹ <https://service.livsmedelsverket.se/oversikt/overview/27>

² <https://jordbruksverket.se/e-tjanster-databaser-och-appar/e-tjanster-och-databaser-djur/exportansokan>

2. Branschanslutna företag kommer tillsammans överens i sin branschorganisation om en gemensam prioriteringslista för alla sina ansökningar till båda centralt behöriga myndigheter (Livsmedelsverket eller Jordbruksverket) med information om produkt och land med motivering om varför just dessa ska prioriteras. Icke-branschanslutna företag gör detsamma själva.
3. Branschorganisationen, eller icke-branschanslutna företag, skickar in sin överenskomna prioriteringslista (i fallande prioriteringsordning) utifrån medlemsföretagens önsknings till Livsmedelsverket (exportfragor@slv.se) och Jordbruksverket (exportfragor@jordbruksverket.se). Dessa prioriteringslistor används sedan som underlag när myndigheterna gör den slutliga prioriteringen (steg 4 nedan).
4. Myndigheterna gör en slutlig branschövergripande prioritering, utifrån myndigheternas prioriteringsparametrar. Den slutliga prioriteringen används i myndigheternas planeringsarbete.
5. Myndigheterna återkopplar till branschorganisationerna och icke-branschanslutna företag om den slutliga prioriteringen. Detta sker inom en månad efter slutdatum för branschorganisationerna och icke-branschanslutna företag att inkomma med sina prioriteringslistor.

Ca två gånger per år (som inriktning februari och augusti, men kan ske vid annan tidpunkt) ger myndigheterna branschorganisationer och enskilda företag utanför branschorganisationerna möjlighet att inkomma med eventuell justering av sina respektive prioriteringslistor, för att säkerställa att prioriteringslistan hos myndigheterna hålls uppdaterad. Om branschorganisationers, och enskilda företag utanför branschorganisationers, justering av sina respektive prioriteringslistor handlar om att ett intresse upphört för en viss ansökan ska myndigheterna omedelbart informeras. Aktuellt företag ska också formellt dra tillbaka sin ansökan hos relevant myndighet (exportfragor@slv.se och exportfragor@jordbruksverket.se) oberoende av ovan beskriven process.

Förarbete för branschorganisationerna och företagen inför ansökan

Innan ett företag bestämmer sig för att exportera måste företaget göra ett förarbete genom att undersöka sin tilltänkta marknad, ta reda på vilka krav som ställs och om en ansökan till centralt behörig myndighet behövs, samt uppskatta exportpotentialen för den tänka exporten. För rådgivning och hjälp med detta kan företagen vända sig till Business Sweden eller annan exportrådgivande aktör.

Faktorer att beakta i branschorganisationernas prioriteringsarbete

Branschorganisationerna förväntas, tillsammans med företagen inom sin sammanslutning, särskilt ta i beaktande osäkerhetsfaktorer på den tänkta marknaden och säkerställa att företagets satsning är långsiktig. Vad avser investering på lång sikt innebär det förmågan att hålla fast vid de gjorda prioriteringarna och säkerställa att långsiktig export till det prioriterade landet ingår i företagets exportstrategi. Vissa ansökningsprocesser tar lång tid, och det gäller att vara uthållig och behålla intresset för och engagemanget i ärendet genom hela processen så att inte tid och resurser läggs i onödan på ansökan/ärendet. Det kräver en noggrann analys och bedömning av om exportmarknaden är stabil på lång sikt. Myndigheter i importländer kan reagera negativt på att ansökningar dras tillbaka mitt i en process, och det kan i sin tur påverka andra svenska ansökningar negativt. Därför är det viktigt att fullfölja hela ansökningsprocessen och inte avsäga sig sitt intresse mitt i processen. Vad gäller en analys av osäkerhetsfaktorer innefattar det exempelvis faktorer inom den egna produktionskapaciteten, som att företaget kan säkerställa en jämn produktion som räcker även för export.

Branschorganisationerna får gärna, utöver ovan, även ha en tanke på eventuella synergier med andra produktkategorier, t.ex. om det finns andra sektorer eller produktkategorier som vinner på ett exportgodkännande. Synergier kan ha en positiv påverkan på hur snabbt ett ärende kan prioriteras hos myndigheterna (*Vissa länder kräver t.ex. att färskt kött ska godkännas före värmebehandlat kött. Om företag som producerar färskt kött inte vill ansöka om ett godkännande blir det i de fallen inte möjligt att ansöka om exportgodkännande för det värmebehandlade köttet.*)

Parametrar för myndigheternas bedömning

Enligt Livsmedelsstrategin ska myndigheterna lägga resurserna där de sammantaget ger störst avkastning i form av bättre möjligheter för svensk livsmedelsexport. Den prioritering som branschorganisationerna och enskilda företag utanför branschorganisationer gör kommer därför att finjusteras utifrån myndigheternas parametrar, vilka anges nedan. Efter det kommer myndigheterna att återkoppla till företagen om den slutliga prioriteringen. Den slutliga prioriteringen kan justeras halvårsvis, beroende på nya eller ändrade omständigheter hos myndigheterna, i världen och baserat på eventuella justeringar av branschorganisationernas och de icke-branschanslutna företagens prioriteringslistor. En fråga

kopplad till arbetet med att öppna nya marknader är även arbetet med att hålla befintliga exportmarknader fortsatt öppna. Arbetet för att hålla en marknad öppen för befintlig export sker löpande på respektive myndighet. Det kan t.ex. handla om inkommande (åter)inspektioner, besvarande av frågeformulär, nya importregler från importlandet, stoppade exportsändningar eller restriktioner vid djursjukdomsutbrott. Detta arbete bidrar till att företagets etablerade investeringar i pågående export kan fortgå. Arbetet med att hålla befintliga exportmarknader fortsatt öppna prioriteras av myndigheterna *före* att öppna nya marknader och kan således komma att påverka prioriteringen och planeringen av arbete med att öppna nya marknader.

A. Politiska och andra hänsyn. Vid handelsrestriktioner, t.ex. det pågående importembargot till Ryssland, prioriteras inte ärenden som omfattas av restriktionerna. Om EU-kommissionen håller på att förhandla fram EU-harmoniserade exportintyg eller för specifika exportrelaterade diskussioner med ett tredjeland, handlägger myndigheterna inte bilaterala ärenden som berörs, utan att först samråda med EU-kommissionen. Till de positiva politiska hänsynen kan hänföras t.ex. statsbesök och andra diplomatiska insatser, mässor, utställningar och EU-kommissionsinitiativ som kan gynna pågående ärenden eller skapa gynnsamma förutsättningar att starta nya ärenden.

B. Hur lätt eller svår processen för marknadstillträde är, dvs. om importlandet har en lätt process (ex. förhandling av intyg) för godkännande av en specifik produkt så kan denna ansökan prioriteras före en ansökan som gäller en produkt som har en lång och tidskrävande process (godkännandeprocess med frågeformulär och inspektioner). De längre och svårare processerna måste prioriteras inbördes då dessa kräver större resurser från myndigheterna på lång sikt. De lättare och enklare ärendena kan handläggas när tid ges på kort sikt.

C. Momentum/synergier från andra ärenden. Till exempel kan myndigheten ha vetskap om ärenden från olika branscher gentemot samma exportmarknad som ger positiva synergieffekter, och därmed låta ett ärende gå före av sådana skäl.

Export i nära dialog och samarbete

När en marknad ska öppnas för nya produkter är det viktigt att dialogen är nära och tät mellan myndigheterna och berörd bransch/berörda företag. Företag och branschorganisation ska vid behov vara behjälpliga i att undersöka vilka krav importlandet ställer på export av aktuell produkt. För rådgivning och hjälp med detta kan företagen vända sig till Business Sweden eller annan exportrådgivande aktör. I många fall har företagen redan en kontakt på plats (t ex. den potentiella kunden i landet) som känner till eller lättare kan ta fram informationen från de lokala myndigheterna, eller som redan importerar från en annan EU-medlemsstat. Den lokala kontakten i landet kan också lättare hjälpa till med att skaffa tillförlitliga kontaktuppgifter till landets myndigheter, som de svenska myndigheterna behöver för att inleda en myndighetsdialog länderna emellan. Våra utlandsmyndigheter i landet kan också vara behjälpliga i detta avseende. Efter att kontakten är etablerad, ansvarar de svenska myndigheterna för den fortsatta dialogen med importlandets myndigheter.

Berörda företag och branschorganisationer ska vid behov också vara behjälpliga i besvarandet av relevanta delar av frågeformulär. Det kan handla om delar som beskriver djuruppfödningförhållanden, branschvisa kontroll-/bekämpningsprogram för vissa djursjukdomar, hygienprogram i djurbesättningar, egenkontrollprogram på produktionsanläggningar eller att beskriva produktionsprocessen. Detta kan göras på bransch- eller anläggningsnivå.

Arbetet med att tolka och jämföra importkraven mot EU-lagstiftningen och eventuellt jämföra dem med tolkningar i andra länder, ska också göras i dialog och nära samarbete mellan myndigheterna och berörda företag och branschorganisationen. Genom det kan befintlig kännedom om EU:s eller importlandets regelverk på företagsnivå utnyttjas för att snabba på processen. Det finns stor erfarenhet av och god kunskap om tillämpning av EU-lagstiftning hos exporterande företag, som kan och bör användas för att underlätta och skynda på denna resurskrävande men många gånger avgörande del av marknadstillträdesarbetet.

Det är företagets ansvar, när exporten väl är igång, att känna till och leva upp till importlandets regler.

Sammanfattning

Varje branschorganisation ska enas om och lämna in en gemensam prioriteringslista till myndigheterna. Icke-branschanslutna företag inkommer med egen lista. Prioriteringslistan ska gälla exportintressen där det redan finns en ansökan hos myndigheterna. Det innebär att prioriteringslistor inte är en ansökan, och myndigheterna kommer inte starta ett exportärendet endast på grundval av en prioriteringslista.

- Varje företag som vill exportera till en ny marknad ska lämna in en enskild ansökan till berörd myndighet.
- Ansökningar från branschanslutna företag förväntas företrädesvis ske inom ramen för den överenskomna branschgemensamma prioriteringslistan. Om ett branschanslutet företag ändå väljer att lämna in en ansökan utanför sin branschens gemensamma prioriteringslista, kommer myndigheterna att bedöma och prioritera den gentemot andra ansökningar, utifrån samma prioriteringsparametrar.
- Myndigheterna gör en slutlig prioritering på totalen över alla branschens prioriteringslistor, och därefter återkoppla den slutliga listan till samtliga branschorganisationer och icke-branschanslutna företag.
- Ändringar eller tillägg till den fastställda branschvisa prioriteringslistan ska samordnas inom respektive branschorganisation innan den skickas in till myndigheterna halvårsvis. Icke-branschanslutna företag inkommer med egna ändringar eller tillägg.

- Ansökningar från företag som inte är anslutna till branschorganisationer kommer att bedömas och prioriteras av myndigheterna utifrån deras enskilda prioriteringslistor enligt samma prioriteringsparametrar.
- Arbetet med att hålla befintliga exportmarknader fortsatt öppna prioriteras av myndigheterna före att öppna en ny marknad och kan således komma att påverka planeringen av arbetet med att öppna nya marknader.

Detta dokument har beslutats 2024-11-25 av enhetschefer Mirja Hjers (Jordbruksverket) och Sofia Ardell (Livsmedelsverket). Dokumentet är beslutat digitalt och saknar därför underskrift.